

Te Pipiwharaura, He Kupu Whakamarama.

NAMA 98.

GISBORNE.

MEI 1936.

TE HINENGARO O TE MAORI.

I te otinga o te ao me ona mea katoa ka hanga te tangata i hanga kei to Te Atua te ahua. Ko te take ko tetahi ranei o nga take i rite ai te tangata ki te Atua na te mea he hinengaro to te tangata. I whakawhiwhia ai te tangata ki te hinengaro kia mohio ai ia ki te tika ki te pai — kahore he karatehe e mohio ki te tika ki te he ranei. Ko te tangata te tahi o te ao.

Ko te hinengaro e rite ana ano ki te tinana o te tangata, ki te kore e whakamahia, ki te kino ranei nga kai kaore e pakari kaore e tupu pai.

Ko nga uaua o te tangata e whakamahia ana ka rarahi, ka maro, ka pukupuku, a e kiiia ana e te Pakeha rere ke nga roro o te tangata i whakaakona o te tangata matau, i nga roro o te tangata kuare; ko to te tangata matau i tuwhewheke, ko to te tangata kuare i maheni tonu. He rereke ano to te hoihoi roro i to te tangata. Ma te whakamahi ka kaha ai te hinengaro, ara ma te korero, pukapuka, ma te whika ma te whakaaro. Ki te kino ki te he nga kai ma te tinana ka kaha-kore te tinana, ka pangia e te mate, waihoki he penei ano te ahua o te hinengaro, ki te whangaia ki nga whakaaro kino, ki nga mea kuare, pouauu, ka kaha-kore ka kore e hihiko ki te wehewehe i te he i te tika; i te pono, i te teka. I nga ra o nehera, he maha nga mea e puta tonu ana hei whakamahi i te hinengaro o te Maori; i te mea kahore i mohiotia te wa e huaki mai ai te tauu, i noho mataara tonu te tangata, i whakaaroaro tonu tona ngakau ki nga mea e kaha ai ia, e au ai ranei tana noho; i hanga he pa mona, i ata tirohia te wahi hei turanga mo tona pa, i ata waihangaia hoki tona pa tuwatawata; he mea

ata hanga, he mea whakairo tona whare i mahi ai tona hinengaro. I whakapono ano hoki te Maori ki nga mea e kore nei e ahei te tangata o enei ra te whakapono.

I te taenga mai o te Pakeha ka whakaakona ki te kura, ka whakaamahia te hinengaro o te Maori ki te whakaaro, a ka tupu. Kua eke etahi o tatou tamariki ki nga turanga tino teitei o te Pakeha, kua puta i nga whakamatautauranga tino kaha a te Pakeha. Kua kitea e au ko nga iwi e kaha ana te kura e kaha ana te whakapono kei runga ake i nga iwi e pupuri tonu ana i nga tikanga maori, ara he nui ke ata te hihiko o nga whakaaro o te hinengaro, tae ana ki nga tikanga ki nga korero, ki nga mahi, ki nga whare, ki nga kakahu, ki nga tinana te painga ara te nuinga o te iwi hanga hoki nga mea torutoru e mahi ana i te kino.

I te mea kua maha nei nga tau i noho ai tatou i waenganui i te Pakeha, i whakaakona ai tatou i nga kura, i noho ai i roto i te whakapono — ko te tikanga inaianei kia pakari te hinengaro o te Maori, kia kaha e whakaaro kia whangainga ki nga kai kino ki nga mea pouauu, kia kaha e whakatutuatia.

Ko nga rongu nui o te iwi Maori i enei ra he tohunga, i kiiia e Apirana Ngata e rite ana ki tetahi mate uruta kua pa ki te Maori. Ko tetahi kino nui o enei mahi tohunga, haunga ia te pehi i te whakapono, engari he whakatutua, he whakataurekareka i te hinengaro o te Maori, he whakahoki whakamuri. Ka nui nga tohunga kua puta i enei ra. Ko Wereta ma te whakapakau i nga ringaringa ka ora ai, a whakaponohia ana, ko Pari Rekena ma tana moe i nga wahine ka ora ai, whakaponohia ana, ko Hikapuhi ma te kupu kau ma te waipiro ka ora ai nga mate katoa whakaponohia ana, a